

સવન

ગુજરાતી

બીજી ચોપડીના અર્થ

કવિતાના અનવય અર્થ

અનાવનાર તથા પ્રસિદ્ધ કરનાર

સાંકળચંદ માહામુખરામ

આવૃત્તી પહેલી.

અમદાવાદ

માહિત્યોગ આગળ રાગદીઆળની સાથે

મા કીરામણ પુસ્તકાલયના મહાનમા

અંગ્રીકામ પ્રેસ મા

કાળીકામ સાંકળચંદ છાપ્યા

કલિત ૨ આના

ગુજરાત વિધાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કોપીરાક્ષર-ગંગા

ગુજરાતી બોલ ચોપડીના

અર્થ

પાઠ ૧.

ઉકેલતાં-વાંચતાં. ફેરવતાં.
શિખામઝ-ખાધ, ઉપદેશ.
મજનની-સારી, ખેશ, સરસ,
શું-ર.
સાચવળે-નળવળે, સ. ભા
ળજ, રક્ષણ કરજે.
ગાલીએ-ભાખીએ, વૃદ્ધીએ,
આચરીએ.
અક્ષરે-લક્ષરે, હરફે
આવડ્યા-શીખ્યા
સાંભળે-સુણે, શ્રવણ કરે.
ખગાડશે-ખરાબ કરશે
તાણીને-ખેચીને
વાતો-કધાઓ, કહાણીઓ.
મેહેનત-મજતુરી, લેનર, શ્રમ
બીએ-હળવે, હલકે ચારને

સાદિ-ધાંટે, નાદે.

પાઠ ૨

શોભાય-સારી દેખાય.
કારજ-કામ. અર્થ, મતલબ.
હેયુ-મન, દીલ અતરણ.
ચોપડીઓ-બુકો, પાઠીઓ,
પુસ્તકો.
હરખાય-ખુશી થાય, રોજ થાય.
સમજણ-અકલ, બુદ્ધિ, ગ
તાગમ.
વીગતેથી-સારી રીતેથી
સાર-મારાંશ, મતલબ, શોધન
તાતપર્ય, અર્થાંત.
વિશે-ખાખત.

પાઠ ૩

લાચો-આણ્યો
પુછયુ-પુછપાછ કરી, તપ્પા

જ કરી.

રાણી—રાજા.

ખારણામાં—દ્વારમાં, ઘરમાં, ઈ
રવાજામાં.

પસાશે—જવાશે, અવાશે.

પાટો—લુગડાનો લાંબો કકડો,
અંધન.

મકલી—પક્ષી.

ભાગ—હિસ્સો, કકડો.

આલ્યા—કહ્યું.

પાઠ ૪

ફરિયાદ—દાદ, અરજ, બીનંતી.

એકલા—પંડે, જાતે.

પકડાવી—ઝબાવી.

મંજા.ચો—આજ્ઞાઓ.

માહારાજ—મોટા રાજા.

ગુજરાઈને—અકળાઈને, ખી
છીને, રૂંધાઈને.

હુકમ—અમલ. આજ્ઞા, ફરમા
ન, અપતિપાર, સત્તા.

રીસ—ક્રોધ, ક્રૂર, ભામસ.

પેટ—ઉદર.

કવા—કુંપ.

સુમેસુમ—ધાંટેધાંટા, હોકારે
હોકારા, ઓશીઓસ.

ગોવાળીચો—દોર મારનાર.

ગોવાળ—ગાયોનો રખવાળ.

છેવટ—આખર. છેલ્લે.

ગોવાળણી—ગોવાળની વહુ.

વાળ્ય—ત્રીષો, આખો

કાહાડચો—ઉપર આણચો.

કુટી—ભાગી.

પાળી—એક પડની રાટલી.

પાઠ ૬

તપાવી—ગરમ કરી, હુની કરી.

પાટલા—ખાજેડીચો.

લુચ્ચાઈ—ઠમાઈ, ચોટાઈ, ડંડાઈ

ઠાકચો—મારચો, કુટચો.

ભાલચોળ—રાતુચોળ.

સોહોડી—તવો.

દાઝી—ખજી.

શોનાના—કનકના, હેમના.

પાઠ ૭

ગાગર—માણ, ઘડાના કરતાં મા

હુ પાણી ભરવાનું વાસાણ.

ઓસડ—દવા, અઉથદ.

ઝેર—વીખ

સાજી-તાજી, સારી હતી તેવી
છોડી—છોકરી, છારી, દીકરી;
ખેડી.

શેજ—હમેશ, નિત્ય.

મેઘા—ગંધ.

પાઠ ૮

વરસાદ—મેહ, મેઘ, ધન.

ઘેખરીયો-ઘેખરના જેવો મોઢો

પ્રસાદ-ભોજન, સામગરી; નૈવેદ્ય
નેવલે—નેવે.

કારેભાનું—એક જાતની લાભો
તરી શાક.

ગાળે-રાગ કાઢાડીને ખાલજો.

દડકો-મેઢક, દાકુર.

ગીત—ગાયન, ઘોળ, ગાનતાન

ઠોક—સાર, ખેશ.

સમજોહો—જાણોહો.

પાઠ ૯

એકજ—સરખુ, ખરેખર.

જાણશ—પરતુ, યોજ.

ખસાપ—અઢાપ.

પારકો—ખીજ કોઈને.

પાઠ ૧૦

જાણવે-સામવે, સંભાળે.

રક્ષણ કરે, જતન કરે.
રાતે-નિશાએ, જામનીએ, રજ
નીએ, રાત્રીએ.

પટેલ—કણખી, ગાડા હાકનાર
નીરે-નાએ, ખાવાનું મુંકે.

સભાળ-રક્ષણ, તજવીજ.

જતન—આતેના વાસના, રભા
ળ, સામવણી.

જકી—હઠીલું, આડું, મલીલું.

વાછરડું—ગાવનું ખરડું, રેલડું.

પાડો—છાંડી, ટોર ખાંચવા
ની જગા.

પાડું-ભેંશનું ખરડું

ગાયો—જોએ, ઘેનુંએ.

સવારે-વાહણે.

પાઠ ૧૧

એન-ખુશી, ગમત, સુખ, આનંદ.

અહીં આધી—આ જગાએથી
અતરેથી.

ખંધીખાને-કેદખાને, જોભમાં.

કૂરાપ-જવાપ, અલાપ, હમાપ.

વિચાર-તર્ક, વૃરંગ, કપાસ, મ.
નમુખા.

વાંશે-પાછળ પાવાંશે. જ.

નીતરો—નીકળી, નાશી
જાળ—વખત, સમય, દાય, અ
વરત તક.

સમજાવ્યું—શિખામણ દાખવી.
છુટું—કળાન વગરનું, વખુટું.

પાઠ ૧૨

ફાંચો—મળ્યો, આપ્યો
આજુસમજ—અજ્ઞાન, બુદ્ધિ વ
ગર, ગત વગર.
વગડામાં—ઘડગલમાં, અરણ્ય
માં, વનમાં

કોતર—વાધુ, ગુરૂ
સંટકી—નાશી, ફાટી
ડાહ્યો—સમજાવ્યું, ઠાવડો, અતુર,
વિચીક્ષણ.

આગળ—અગાઉ, આગમય,
પ્રથમ, પુર્વ.

ભલું—સારૂં બેશ.

પાડોશી—પાશે રહેનાર.

પાઠ ૧૩

છેક—છેવટ, અંત.
વાધ—સારફલ, આવજ, આતરો.
આ—યું—કપ્પમ કર્યું.

ચરવાને—ખાવાને

ગ્રાણ—આત્મા, જીવ. જા
ફાંચીયું—અસુખીયું. દરદયાળું.
મિત—મન

અવરથા—હાલત.

કીધો—કર્યો.

વળતી—પછી.

પાઠ ૧૪

પળાજેછે—લીજવેંછે ભીની રહેછે
ચોકણી—ચોકાશવાળી, ચોકડી.
કીકરાના—માઠીના, કચરાના.
ભરવાના—ઘેરવાના, નાખવાના.
આંતરકે—જમાવે, મેળવે
જાત પ્રકાર.

કોડીયાં—ત્રીવા કરવાના વાસાણ.

નરમ—પાચુ, હીલું.

માઠી—મટોડી.

ધાપછે—ખને છે

ગોળીઆં—માઠી માટલીઆં.

પાઠ ૧૫

પાળે—કાંઠે, તેડે, કીનારે

વાંખા—લાંખા.

ખગાડ—નુકશાન જાન, ખરાબી.

ફેંકવા—ઉશ્કેરવા, નાખી દેવા.

કાપર—કંટાળેલું.

મંડા—મર્યા.

તળાવ—નાનું રાશિવર, મોટામાં

મોટા કુંડ

પથર—પહાણ

જવાબ—ઉત્તર,

ધડધડ—ધમાધમ, ભડાભડ

કશોએ—કાંઈએ

ખરું—સાચુ, ખરોખર વ્યાજખી

ગરીબ—ખચારો, ખાપડો. કુંગા

લ, અનાથ, રાંક.

પાઠ ૧૬

એનપણી—સહીપણી, સખી, સે

પર, ગોઠિયાણ.

નોતરું—આમંત્રણ, તેડું

ભુંગળી—નળી.

વેતરું—રોટલી વાળવાનું રામ.

તણલી—નાનું તપેલું.

કડછી—રશોઈ કરવાનું રામ

તોસક—રકેખી, નાનીયાળી

વખત—બેજા, સમય, ઠાજ

ફાંધું—ખાવાનુંકરણું

તે બડે—તેનાથી.

યાળી—ધાતુની રકાખી

મો આગળ—નજીક, પાસે.

વાડકા—કટોરા

પાઠ ૧૭

મચા—ખામો કતારે ખાંધી

ખાણી—શેષપાથી કુલેલું અનાજ.

ખાવાનું—જમવાનું ભોજન કરવાનું

પુઆ—ડાઝેરને ખાડેથી અપટું

થાય છે તે

ભાંડવું—ગાજો દેવી, કવચનકું

હેવાં.

ટૂવ—આદત, ભત, રીત, માલ, ખા

ખા—ખહેન.

લડે—વડે.

દુઝમો—દંકાસ, ટંટો.

મેહેતાજી—ગુરુ, પંડ્યા, ભણાવ

નાર માસ્તર.

વેહેલી—તાકીદ, ઝટ, તાખડતોખ

પાઠ ૧૮

છોટીઆ—નામ છે.

નાનું—છાટું.

મેલાવ—મુકાવ, છોડાવ.

ભાણી—ભાણિય, ખહેન તથા હી

કરીનો હીકરો.

આટલી—હાવડી.

વાર—વખત, વેળા, કાળ
 રૂઆપ-જોવાપ, જાણાપ, દ્રષ્ટીએ
 આવે, નજરે પડે.

શાનો-રૂડતો, આંસુ પાડતો
 સે-પકડ, જાન.

તેડવા-ઘોડાવવા

ભાઈ—બંધવ, ભાત

અક્ષી-સાખી ઘડેનપણી.

પાઠ ૧૯

નિશાળીયા—વિદ્યાર્થી, નિશાળ-
 માં ભણનાર.

ભાકડી-જોડીકા, ઘોડા, ડુંગરી

ભક્ષિયા—શીખેલા, વિદ્વાન

પરીક્ષાં—તપાસ, અજમાયશ, ત
 જવીજ, કસોટી.

ઈનામ—સરપાવ, બક્ષીસ.

ખાખી—અપુર, રોષ.

જોવા—તપાસવા.

પાઠ ૨૦

જીતાવળ—જલદી, તાઝીદ, તાપ
 ડતોખ.

સામટું—એકદમ, એકીવારે.

નીકળ્યો—બાહાર આવ્યો

ઝડો. ખાચકો.

બોર-બોરડીના રૂ ..

હાથ—ભુજ, કરે, હસ્ત.

સાંકડું—નાનું

પાઠ ૨૧

પુંછડિયો—પુંછડાવાળો.

ખીજવલું—ચોડવલું.

હત્તમ—ધાંપજો, વાંદ, -

ખાંડો—વગર પુંછડાનો.

કપાતી—વઢાવી

ચોડવે—ખીજવે.

સાત પુંછડિયો-સાત પુંછડા
 વાળો

પાઠ ૨૨

કામકાજ—જરૂર, અગત્ય.

કોઠાળી—ઝાડવાનું લોઠાનું હ
 ધિપાર.

મનુર—વેતરો, જેલકરી.

સાંચા—અજબ

ખિચારો-ગરીબ, રાંક. અનાથ.

ખાપડીઓ—સ્ત્રીઓ. બહારીઓ.

જરૂર-મરોઈ, સર્ધ.

ઘોખી—પરીપત, લુગડાં ઘોખર.

સુતર—કાતેલું રૂ.

માતીના—માતીના આકારના

અપ—નર, અગત્ય.

કાર્ત્ત—સુતર કાઢે.

પાઠ ૨૩

ધ્યાન—નજર

ફરતા—ભટકતા, આપડતા.

માળા—દારતી, હેત, પ્રીતી.

વદ્યું—લહ્યું

પાંતની—શીંચા.

વેળાતર—વખતરાર.

મન—અ તઃકરણ

ભુલ—ચુક.

પાઠ—મડો.

પાઠ ૨૪

નિચે—રોજ, હમેશ, દરરોજ,

ચિત્ત—ધ્યાન, નજર, લક્ષ્ય, કાળજી

રૂડી—સારી, યશ.

ચુરની—મેહેતાજીની

ચોડી—લગાડી. ચોટાડી

શિક્ષ—શિખામણ

સમજી—મીઝા

પાંચરૂ—પાંચરૂં, શીધું, ઉભુ

પાઠ ૨૫

વિઆવાની—જાણવાના

ગાડાંપાગા—ગાડું હાંકનાર

રોડીને—ઘેરીને

નાચે—ઢોળ

વિચારયું—ધારયું

રસ્તો—મારગ, પંથ

ઢોકાણું—જાઓ, મુકામ

ખિચારે—ગરાખે, અનાચે, રાંકે

સારી—યશ, સુદર

પાઠ ૨૬

ટાપલી—મુંઘી

નગીયાં—નેવાં

કાપરાં—ટાપરાં

ભીંત—દીવાલ

છાંયું—ઢાંકણ કર્યું

દાણા—અનાજ

મારગ—રસ્તો, પંથ

છાપરૂ—ધરનું ઢાંકણ

ભારો—ભુડો

કનેથી—પાશેથી

ધણી—માલીક

ઢાંડા—દંડા

કમાડ—ખારણાં

પાઠ ૨૭

ભીતરડી—દીવાલ, ભીંત

ઉધારગો—

છાપિં—હાંકયાં

કેરા—નાં, છઠ્ઠીનો પ્રત્યય

રખડવા—આપડવા, રજળવા.

ખારણાં—કમાડ, દાર.

આકું—અવળું, પાંકું

વાશીને—અટકાસીને, બંધ કરીને

વલે—હવાલ હાલત

ભેભે—તપાસભે, સંભાળભે

ઉઘાડભે—ખાલભે

માને—કમુજ કરે, સ્વીકારે

શી—કેવી

કાલે—ખીને દાહાડે

પાઠ ૨૯

અમધી—અમરજી, નકામી

ખાહાર—ખાંરણે

આવડતું—અવધિતું

રજળવા—રખડવા

સુખી—આનંદી

ભેડેલી—ખનેલી, કાંપેલી

ખરી—સાચી

ખનેલી—ધમ્મેલી

પાઠ ૩૦

રેતી—રડતી

નહાર—નખારીયા

પાહોળું—ગ્રીકાસેલું

ચોપડ્યાં—લગાવ્યાં

તાબૂતો—જેમતો

ભેંકડા—ભેંરથી રેલું

ઉંદરડી—ઉંદ. ની માદા

લાહું—અંગનીએ, ગરમીએ,

ખળતરાએ

સરખી—ખરોખર

મુઝી—મેહલી

સુતો—પાઠવો

પાઠ ૩૦

તાંબુ—લાલ રંગની ધાતુ

ચોખારાપર—સરેતીપર

તાંબાકુંડીચે—તાંબાના કુંડા

અથડાય—કુટાય, અડગાય

માંજેલાં—અજવાબેલાં

પીતળ—પીળી ધાતુ

ગરમું—ધાતુનું વાંતણું

જાભાય—ખાડો પ્રકે

અળકતાં—અળકેલી, અજાણતાં

કપરોટ મોટો—તાંબાનો ધાગો

લોટામ્પાળું—પીત્તામાળું

મોહુના કારણે

પાઠ ૩૧

નાનીશ્મી-બગાર જોડલી

ચોતડા-ધોતલી

પીછાડી-ખાસ, દાપટા

હીરકોરી-રેશમી કોરની

પાથડી-પાથોડી, પાથ

હલકી-જીવ કીમતની

જમદાનો-ખારીક, જુટાવાળું

હુગડું

આંગરખી-નાની ડગલી

દોકરો-હોકરો, ચોરણજીવી

છેયો પુત્ર

ટોપી-માંચે ચહેરવાનું વસ્તુ.

કાકા-આપનાભાઈ

આંક-આંકડા, રંખા

નામો-નામ

પેહરીને-વાલીને

પાઠ ૩૨

વાગેળજીવ-પશુનું ગજામાંથી

પાછુ લાવી આવવું

માખણ-ફૂંજનું તત્વ

ખરીઆ-પશુના પગના નખ

હલાવે-હીલવે

ફાટ-ચોર, તહી

ભાવે-ગમિ, પરાય પડે, માફક આવે.

ચરેહ-આપણે.

મોહો-મુખ, વદન.

ધારીજ-વધારે, બહુ.

પાઠ ૩૩

ગુણ-નફો, ફાવેલો.

અગણીત-ગણાય નહી તેવા

ખાંતે-ઉલટો, હોશી, ખુશીથી

જન-માણસ, પુરુષ, મનુષ્ય.

પંખી-પાંખવાળા જનાવર

નર-મરદ, પુરુષ, ભાવરો.

નાર-સ્ત્રી, ખાપડી ખેરી, ભા

રજન, ત્રીયા.

આંધાર-ટોકો, આશરો, આથ

પ્રભુ-ઇશ્વર, પરમેશ્વર, ઈશ્વર

પ્રાણ-જીવ

જ મતી-અવતરતી.

સુખદાતાર-સુખ આપનાર.

કહેવાય-ખાલાય.

સો-ખધા, તમામ.

વાર-વખત, સમય

પાઠ ૩૪

ફાટ-ચોર, તહી

ચામણી—ખાંડને ઉકાળી જ
ડી કરે છે તે.

ચુર—ઘોઝેલી ખાંડ.

ઠારે—ટાહાકું પાડે, જમાવે.

વલોવે—છીને છાશ કરવાની
ક્રિયા.

માવો—ફૂંધ ખાળેથી ધમ્મસો
લોચો.

ખડખાં—ગડકા, ટેલભા.

તાવીને—તપાવીને, ઉનું કરીને,
શરમ કરીને.

પેંડા—એક જાતની મીઠાઈ.

જામીજામ—અંબાઈ જામ.

લોચો—લમકો, લોંદો.

ખાળે—ઉકાળે.

લોચા—લમકા.

પાઠ ૩૫

લેખાણ—કલમ, વતરાણું.

સંતાડીને—છુપાવીને

છાનીમાની—સંતાડીને, ગુપચુ

પ, ન માલમ પડે એવી રીતે

પડેલી—પડી રહેલી.

માન્યું—સ્વીકાર્યું, કમુલ કરવું.

માલ—માલ.

ચોરની—તસ્કરની, ઢાંગાની.

જોઈને—તપાવીને, સાચવીને.

ખાટી—જુઠી, સાચી નહીં તે.

જુટો—વાંકા ખાલો, લખાડ,
જાટુ ખાલનાર.

પાઠ ૩૬

પાવલી—રૂપીયાનો ચોથો ભાગ

માન્યું—કમુલ કરવું.

ચોરો—તસ્કરનું કામ.

કાગળ—પત્ર.

લટકાવી—ટંગાવી.

કોટ—ગણુ, ડોઠ.

ફજોતી—ખદખાઈ, અપકીર્તી, એ

ર આખર.

પકડાઈ—ઝબાઈ.

કને—પાશે, નજીકે

જુઓ—દેખો, ભાજો, તપાસો.

કોટે—ડોકે.

જોઈ—દેખી, તપાસી, ભાજી.

પાઠ ૩૭

દોકરાની—છોકરાની, છોપાની.

વડ્યું—લડ્યું, કજીચો કરવો.

શરમાચો—લજવાચો.

ડવાલ—વલે, દશા.

વાણ્—સાંજ વખતનું ભોજન

પહેલાં—પ્રથમ. આગળ.

તેડા ને—બાલાવીને.

કુઃખ-કટ, સંકટ.

વડીને—બહોને.

કથું—કાંઈ.

જગૃશ-વસ્તુ, યોગ

પાઠ ૩૮

લેવી—ભઈ જવી,

કદા—કોઈ દીવશ, કોઈ વખત

ઉપાય—ઈલાજ

પાપી—ફટ, કુકર્મી, અંધર્મી

પાપાટ

સ્નેહ—હારતી, હેત, પ્રીતી.

દહ—શરીર, દીલ. કાપા.

રાચે-રીજે, રાજી થાય, ખુશી થાય.

શોભે—દીપે, સારી દેખાય.

જગ પતી-જગકર્તી, જગત ખના

વનાર ઈશ્વર.

પુરે-ખરોખર, અધુરે નહી તે

માટે—વાસ્તે, કાળે.

ખાળક-ખરચું, નાનું છોકરું.

પાઠ ૩૯

ગાંધીની-કરીઆણું વેચનારની

ખદમ મેવાની જાત.

ફુકાન—હાટ. પેલી.

ઝોળખીતો—પીછાનવાળો

દરાખ-લક્ષ.

કાળુ—ઐક જાતનો મેવો.

વાદી—કોપરાની કામલી.

મગફળી—મગની શીંગ.

ખમ્બુર--લીલી ખારેકો

મામા—માનો ભાઈ.

ચારોળી-મેવો.

વળતી-પછી, મોડે.

પાઠ ૪૦

ચંદ્રમા-ચંદ્ર, શોભ, ચંદ્ર, ચાંદ

સરસ્વતી—વિદ્યા.

વિદ્યા—સરસ્વાતે.

ધાણાખરા-ધાણાઐક.

ગિપશ—દાહડો, દન.

છુટ્ટી—રજા

રાવેવાર—સુર્યનો વાર.

સુરજ-સુર્ય, રવી, પ્રભાકર.

વેહલી-જલદા, તાઝીદ.

શુકરવાર—શુક્રનો વાર.

પાઠ ૪૧

જમી—મજબુત, જખર, ખ

જવાન

વડાશ્રામાં-સવારમાં. ફજરમાં

માંસ—ગોસ, માટી.

મરવાર—માર માર.

ક્રીડા—જીવડા, એળ.

કુદનો—થેકડા મારતો. ઉછાળા
મારતો.

ડોનતે.—કુશુતો, હાલતો.

સાંજ—આખમતો દિવસ

હાંઠ—જખરો, મસ્તાન

મેહેનતુ—ઉદ્યમી, વેતર કરનાર

માજો—પક્ષીને રહેવાનું ઘર.

કાગડો—કાડીયો.

કાજો—પ્રામ.

ભે.પ—વરતી. જમીન

મુખેજા—મરી ગએલાં.

એળએછે—પારએછે, પીડાનેછે

ઉપા—કુટપા, નીકળ્યા

પાઠ ૪૨

પાંખાજો—પાંખવાજો.

રાગ—સ્વર, કંઠ, સુર

ડપાજો—પાંશ કુટડો, રૂડો

જાગી—જાગી તાકીદ.

કાંકરો—કંકર.

માહે—ઈરછે.

હાજવા—મારવા

જાગી—તાકીદ, ઉતાવળ

મગુર—સમજુ, શાણ.

કોપ—કોઈ.

એતી—ગળણી, સમજી

ઉડી—ઉપડી.

પાઠ ૪૩

પીતરાઈ—એક વંશના સગા

માજાઈ—માસાજની તરફના
સગા.

ભત્રીજો—ભાઈનો દીકરો

ભાણિજ—બહેનનો દીકરો

સાળીએ—પહુની બહેને.

ખનેવી—બહેનનો વર.

માશો—માશીનો વર.

કુઆ—કંઈનો વર.

હાંઠે—થાપ.

પાઠ ૪૪

જમાઈ—દીકરીનો વર.

સપસપાને—સલાહથી, એક રા

ગથી, હજીમજીને

સાવકા—એક બાપને મા બુદી

વેહેવાઈ-વર વહુના ખાપનું અ
રસ પરસ સગપણ.

આમાઈ-સાવકા

વેહેવાઈ-વર વહુની માનું અ
રસ પરસ સગપણ.

સગા—કુટુંબી

પાઠ ૪૫

ચોટુ—ખજાર, મારકેટ.

ફડાચું—કપાચું

ખાદી-જાડું છુગડું.

દોરીયા તાયા—કાપડ વેચનાર.

વાગેતર-ગમાસ્તો, નોકર.

કાલે—ગમે અથવા આવતેદી
વશે.

ખાસ્તો—ખાદી ચડતું દેશી
છુગડું

શેલું—રંગેલી ખાદી.

હાટ—ફકાન પેટી

જાજમ—શેત્રાંજી, ખાંછાનું.

અંગરખું—કેહેડીયું.

પાઠ ૪૬

મહીના—માસ, મસવાડા

દીવાળી-વરસ આખરનો છેલ્લો
દીવસ.

કેતરાણુ—મકર સંક્રાંત

વંત—રતુનું નામ.

પવં—તેહેવારનો દીવસ.

રામનાવલી—રામજીના જન્મ
દીવસ

અખાત્રીજ—વધ્યાપ્ત સુદ ૩
નો દીવસ.

વરસ-સાલ, ખાર મહીના.

શિઆજો—ફાંની રતુ

ઉનાજો-તાપતી રતુ

ટાઠ—ફાં

નયું—તાંજી

દેવગીવાળી—દેવની દીવાળી

વસંતપંચમી—માહાસુદ ૫.

પાઠ ૪૭

આમાસુ-અતુરમાસ, વરસાદના
દિવસ, વર્ષા રતુ.

પચુમાણુ—આપકના તેહેવારના
દિવસ

ગોકળઆઠમ—જન્માઅદીમી,
કૃમ્મનો જન્મ દિવસ

ગ્રાવાણુ-વર્ષનો દસમો મહિનો.

પપવાડીયું—અડધો માસ.

ગણપતિ ઓથ-ભાદરવા સુદ ૫

પરતાદ—મેહ, મેલ, ઘન.
 સરાદિઆં—ભાદવા વદ.
 તિથિ-તથ, તારીખ, તથા.
 ઉતરતાં—પુરા થતાં.
 દતારા—આશોસુદ ૧૦
 દીવાશેત-શેા વર્ષનો આશો, અ
 સાડવદ અમાસ

મેળા-તેહેવાર, તમાસા, મેદની
 શ્રાવક—જેનંતેની લોકો

પાઠ ૪૮

વાળં-વાણંત્ર
 મરઘોડો—વરને જમવા જવા
 તથા પરજવા જવાના સ્વારી
 સરજાધ-પીપી, પીપુડી.
 નગારાં—તાંસા
 ભુંગળ—વગાડવાનું વાળાં જો
 હું પંત્ર.
 ઘડી ખાળ—વખત જાણવાનું
 પંત્ર.

દેવળ દેવસ્થાન, મંદીર.
 તનુડાં-રણસિંગા
 અમકારો-અગ્રજાણી, અમકારો
 કુંડાળુ-અકરકું.
 ધખાલ-મરદંગો.

નાદ—સાદ. શાર, અવાજ.

ઝાઝ કાં કીજોડા.

ધંટ—મોહોટા ધંટડી.

વાહવા—આહો

દોલ—મોટું નગારું.

વગાડે—ખબલવે.

પાઠ ૪૯

વરંગાંઠ-જન્મગાંઠ, રાલગી
 રી, જન્મ દિવસ

રાહતા-રાઈ ચૂડાવેલાં.

વરેણા-શીના તથા રૂપાની શે
 ભાવમાન પેહેરવાની જાણ શે,

પેહેરાઆં—ઘાલ્યાં.

ખીડાં—પાનનાં વાળેલાં પડા
 કાં અથવા ખીડીચો.

પાનશોપારો—મુખવાસ.

કં ૧૨—લાવશી.

અડાડચો—અડકાડચો, સપર્ધ
 કરાવ્યો.

કશાને—કાઈને.

મીઠા—નામ.

જમવાનું—મીઠાન લેવાનું, આવ
 નું, આરોગવાનું

મડત—જમત, લજત, ખુશી.

મંછી-જોનું નામછં

પાઠ ૫૦

શરીર—ગંગા, દીલ, હાડ.

ગુમડા—મોટા ફોક્ષા

ઊલ—મોહોડામાનો લીલ

શીકર—ચીંતા, ખાસ્તી.

કોહો—સોડો.

ગંધાય—ખરાબ વાસ આવે

વસવા—ચોળવા, મસળવા

મસળવું—ચોળવું ધરવું.

દર્જી—આપું.

ચોખુ—સોફ, સ્વચ્છ.

ચોળીને—મસળીને

ઘોઝેલાં—ઉજળાં કરેલાં, સા
ફ કરેલાં.

પાઠ ૫૧

ઉપણિ—જણિ, કાષે, વાટે.

લુઆ—ગોળ જાંકો.

ઉથલાવીને—ફેરવીને.

લાડવા—એક જાતની ખાવાની
વસ્તુ.

ખેડવું—ખાતરવું

તાપ—ઉનું, તડકો, ગરમી.

પાકવું—પાકું થવું.

કલેડું—રોટલા કરવાની કમરા
નો ઢીબ, અથવા તોવડો.

સોટો—તવો

રોકવું—ખરું કરવું તપાવવું.

વાવેછે—રોપે છે.

ઉગી—વધી.

સોટ—આટો.

ધડે—ખનાવે, કરે.

મૈર—ખાનુ.

વાલ—બ્રાહ્મર

પાઠ ૫૨

દીમણું—સુનેણું ઉપશેણું, કું
લેણું.

ગભરાવવું—અકળાવવું ખેમાન
થવું

વારો—વખત, સમય

ખશેડપા—ખકેલ્યા, કાહાડપા

ધરાવું—સંતોષ પામવું

કોણી—હાથનો વચેનો ભાગ

ખઝાડીને—લગાડીને, વળગી
ડીને

ખુખ—ધણુંજ, ખહુ

વાગી—લાગી, અથડાઈ પછડાઈ

રોતોરોતો—રડતો રડતો

આજો—છેડો, વેગજો, દુર
 સામું—સનમુખ, સીધું
 દવા—રેહુમ, મેહરખાની
 પાઠ ૫૩

ઊંદર-જાણપતીનું વાહન
 કાતરી-કરડી, કાપી.
 લોક—માણસ, મનુષ્ય, જન
 સતાર્થ—છુપાર્થ
 અંચળ—જોશીઆર, અપળ
 તરત-તે વખત
 સર્વ-બધા, સઘળા, તમામ
 કુંકતો-કુંકો મારતો
 ખુણે જામરે—આડે અવજો.
 ભોય—જનીન, પૃથ્વી. ભુમી,
 ગ્રાહમાં—દખવામાં, ભેવામાં
 ગાજા—પકડવા
 ગટ—જળડી, ઉતાવળ, તાકીદ
 કરડેછે—ખમકાં ભરે છે
 ખખર-માલમ. જનજી
 ખિલાડી—મની ખસી મં નરી
 મંજરી મની, ખિલો, ખિલાડી
 ચુકે આં—જોકે આં, લગારે
 અવાજ.

રંજક-હરકત, બીપતી, નુકસા
 ન, પીડા. દુઃખ
 આડ—લુટારાનું ટોળું
 ખારાં—મારા, નવાં, મેનનાં
 મની—ખીલાડી. મંજરી
 ગવટ-ખતી, વાટ, અરાખ
 કપડા-વસ્ત્ર, લુગડાં
 ઉપાય—ઈલાજ
 પાર-છેડો, કીનારો કાઠો, અંત
 વધા—ખટુ, વસ્તી થયા
 હારોહાર—હારખંધ
 ધડખડ-હોડતા, કુદતા, ખમ પ
 છાડ કરતા.
 માહાસુખ—મોહાટુ સુખ
 પાઠ ૫૪
 પાંડાં—પાના, પાત્રાં, પાણી,
 સાંભરેછે—પાંદ આંબેછે
 ખાળડી—ગરીબ, ખિસારી
 એ વું-અગ ઢાકવું.
 વાળ—ખાળ, કેશ, નીમાળા
 ભુલી—ભિસરી, ચુકી
 રંધાપ-રશોઈ થાય, ખફામ
 કાચા—પુરા થઈલા નહી તે
 નહા—હુંડ

વાપ—લાશે

પાઠ પદ

આંગળ—ધાઈ

ધાવતા—આંગળ મોઢામાં ધા

બીને ચુરતા

જેર—ખળ, શક્તિ ઢોલ

કરડવા—ખચકા ભરવા

ખકરા—ખકરોના નર

પાઠ પૃ

આડપાલો—વનસ્પતી, રૂળ રૂ

જાદિકર

નક્કીઆ—તરિતા, મીઠા પાણીનો

પ્રવાહ, મેળા

મોળું—શીકું, સ્વાદ વિનાનું

પાર—ખરાણવાળું

કુવો—કુપ

મીઠું—સ્વાદવાળું

તળાવ—નાનું સરોવર

લાગીએ—આણીએ

પાઠ પદ

લગાડી—લાખની મોળા

કરે—સાજીત ધાપ, માથે આવે

ખહુ—ખાણું, વધારે

ખમી—ખમર પદ

કહવા કહા

જુલી—વિરરી, ચુકી

ખરી—સાચી

પાઠ પદ

મછીપતી—રાજ, પૃથિવો કહી

પસ્તાપ—વિમાસે, પસ્તાપ દરે

પાછળથી—પછીથી, કહેથી

પછવાડેથી.

માહન—ઉધાકુ, ખુદલું, માહર.

મલાપ—પકડાપ.

સમજી—માની, જાણી.

ખ્યારે—જેવખતે.

ખાંખી—લટકાની, ટંગાચી.

કંજેતી—ખદખાઈ

પાઠ પૃ

આંગણું—ધર આંગળની જગા

પછીત—ધરની પાછલી ભીંત.

છાંડી—ધરની પાછળની છુટ.

અગાશી—નાથુ.

અજવાળું—અજવાણ, તેજ,

પ્રકાશ, ઉજા.

ચોક—ધર વચ્ચે ઉધાડી જગા.

કરા—ધરની આસપાસની ભીંત.

મોઢલો—ખારકા આંગળ મળે

ભો ચોરો.
 મેડો—માળ, મેડી.
 ભીંત—દીવાલ.
 ઉઘાડો—ખુલ્લો, જાહેર
 પાઠ ૬૧

રશોડું—રાંધવાની ઓરડી.
 ભંડારીઆં—તાકાં, હાટડા.
 પાણીઆરે—પાણીનાં ગાડાં મુ
 કવાની જગા.

તાંકાં—પાણી ભરી મુકવાનાં છો
 ઓસો ખાડ.

ઓટલી—નાનો ઓટલો.
 અંધારું—તિમર, અંધકાર.
 રશોઈ—પાક, જમણું.

ધુમાડો—ધુણી.
 ગાઠાય—ફેલાય, ગુંચાય, ભરાય.
 જનતી—સોઠાના સરીયાનું ગુંથે
 લું ખારણું.
 ખારી—કમાડ.

ધુમાડીયું—ધુણી જવાનું ખાકું.
 ઓકડી—ખાજ અથવા પાણી
 આરા આગજ ચુનાની ઓટલી
 છો—ચુનેથી બનેલું તે.
 જાણવું. જાણ જવું.

ગોખલા—તાકા, હાંટડાં
 નીચરણી—શીડી.
 મુકલી—રાખેલી.
 ઢાંકવાને—સંતડવાને.
 ખડા—પાણી ભરવાનાં તાપા

પીતળના વાસણું
 ચાઉજ—જગારેક.
 દેવાય—વસાય, અડકાવાય
 પાઠ ૬૨

કુકડી—મરચડી.

ખરયા—ખાજક.

ખડખડે—અવાજ થાય.

દીપે—શોભે, ખસે.

ભાતભાતનાં—તરેલું તરેલુંનાં, જન
 ત જનતના.

ઉકરડા—છાણ અથવા ખાતર
 નો ઢગલા.

આતરવાની—જાફવાની, ઉજડ
 વાની.

વાહાણું—સવાર, પ્રાતઃકાળ.
 શેવે—સાચવે, ઉછરે, જળવે
 ખીકણ—ખીરે તેવું,
 ધસવું—ઘોડું, ઢાડવું.
 છેડવું—ખીજવું, વતાવવું.

માંજર-માંથાપરનો કલગી.
 પીંછા—પક્ષીની પુછડી જેની
 ખની હોય છે તે.
 ધંધો—રોજગાર, કામ, ઉદ્યમ.
 વળગલું—ખાત્રવું
 જળવે—સાચવું, તબાજો
 કાપર—સુસ્ત, સુર વગરનો.
 અળકતાં—તેજસ્વી, અકમકીત.

અળકતાં.

રંગ-વરાણ
 રૂપાળો—રૂપવાળો.
 રોજ—હમિશ, સદા, નિત્ય.

પાઠ ૬૩

કોડી—નાના મેકોડી.
 આપ—સરપ, નાનો નાગ.
 ગાજતો—લેખતા, ગણકારતા.
 અગદી—દાખી, આંખી, પીલી.
 છેલ્લીવારે—આખરે, છેવટે.
 પ્રાણ—જીવ, આત્મા, જન.
 વેહેર—અદા, દ્વેષ,
 લગારેક—થોડું, રજ, જરા
 અટકા—ડંપ.
 નાળ-મોટો સાપ, ભારંગ.
 જાલાયું—ઉંઝરડાયું

કેજી—ફાળ, રંજા.
 જીવ-પ્રાણ.
 નખળા—અશક્ત
 પેસતાં—પ્રવેશ કરતાં, જતા.
 લાહી—રૂબીર, ઓછીત.
 વાગેલ—જખમ થએલો.
 પેર-રીત, ભાત.

પાઠ ૬૪

છાડવા—નાના ઝાડ.
 મુળીઆં—મુરાડીઆં, જડ.
 જીવે—ખમે, ઉગરે.
 વાદળ—વાંના જથો.
 વાટે—રસ્તે, માર્ગે, પંથે.
 આગળે—પીગળે, ગળે.
 વેહ—કાળું, છીદ્ર, સાહાર.
 કરા—તત્વ, રત્વ.
 થડ-ઝાડનાં ડાળાં જેમાંથી ઉ
 જે છે તે.
 ડાળાં-ડાંખળી, શાખા.
 ફુલ—પુષ્પ.
 ફળ—મેવો.
 શાક-તરકારી, ભાજી.
 પાઠ ૬૫
 લીલા-લીલાશવાળા

કરપાઈને-સુપાઈને, વીલઈને.
મીઁપાને-પાઈને, પુટો આપીને
છાંટબું-છંટકાપ કરવો.
કમરે-કાદવે, કામરે.

સુકાવું-વીલઈ જવું, કરમાઈ
જવું

ટટાર-ઉભા.

તાલન-તૈયાર, પુટ.

વરતતો-પડતો.

ખીચારા-ગરીબ, ખાપા.

ભુલો-ભંગડો.

મળના-લગતદાર, સારા.

રીતળ-ફેવી, મુસાવાળો,

આંજી.

પોરશેવી-પુરેલી, મુરેલી.

વેદના-દરદ, કુખ

પુણે-નરો, ઈક્ત કરે.

રીસારો-રીસાઈ ગયો

મુદત-લગાર, જરી.

ભાંડુ-ભાઈ ખેડેન.

વીછી-ખીંછી.

એન-સુખ

મજા-મેદની.

માલુ-સારું.

મુક્યો-મેદ્યો.

કુલપાક-કુલ ઓખાનો પાક

પાક ૬૭

તણપલાં-તણણાં, તણેપણાં

ડેડાં-અડ

૩-કપાસાથી નિકળે છે તે.

ગામ-ગ્રામ.

આખુ-ખખું.

ખીમે ધીમે-આસ્તે આસ્તે.

પાક ૬૮

પાસો-પાત્ર પાંદડાં.

ઝાઝવાં-ઝળ ઝળીયાં.

નજ-પ્રકાશ, મળકાટ, નુર.

સુરજ-સુર્ય, રવી.

ગરમી-તાપ, તડકો. ઉલ્લટી

નિપજાવું-પકાવજું, ખ-જું.

તવે-ખંખાએ.

ધાળી-જમવાનું વાસણ.

ટાટ-કડ શીત.

આંખે-નેત્રે

પાક ૬૯

ખગાડ-નુકશાન, હાની.

ધાળે-દારાળે, વારે આવળે

સીમમાં-એતરમાં, રીમામાં.

અંતરવાળા — અંતરના ગાગ્રસ,
અકુત.

બખતાર — અકળાર, બેમાન થઈ

બેનરબું — ઠગબું. ફાસલાવવું.

આશપાશ — આગળ પાછળ.

અકુત — જમીન અંતર.

ચારેતો — ચારાવતો, ખવરાવતો

ખુમા — ચોથો રોડો

ચરમઈ — લજવાઈ, ઝેરાપાઈ

નુકશાન — ખરાબા, ખીગાડ

પાઠ ૭૦

બંસબું — દાખલ થવું, પેસવું.

પાગાઝ્મે — ખમીઝ્મે, ભાગવીઝ્મે.

ભમબું — કુતરાનું ખાલવું.

લોહીજહાગ — લોહી ચુતો.

કુટ્ટી પડવું — એકદમ પડવું.

શોખત — સંગત.

હાગ — દાવ, તક.

ફાવે — ચાલે.

પાઠ ૭૧

પજરીઝ્મે — વીતારીઝ્મે.

ઉગારીઝ્મે — ઉશોરીઝ્મે.

માહોમાહો — પાત પાતામાં, અં

કર અંકરમાં.

હામીમળીને — કાપરખીને

કુખાવ — કુખાવ, ખાટુ લાગે.

રાગ થવું — ખુશી થવું

હેન — માખા, ચાહના, પ્યાર.

પરતીને — હા. મળાને.

ચાલો — વૈતો.

પાઠ ૭૨

વાહાલો — પ્યારો.

ચીઠ — વસ્તુ.

જીંચો — આઘો, દુર

મરેવ — જમીન, ધરતી.

અંપાકાર — અંધકાર.

ગગન — આકાશ

પરમેશ્વર — ઈશ્વર.

તડકે — તાપ, ગરમી.

પાઠ ૭૩

કરનાર — ખનાવનાર, કપી.

જગ — દુનિયા, સતાર, આલમ.

સરજનાર — પેદા કરનાર, ઉત્પ

જ કરનાર.

મહિમા — માહાત્મ, કીર્તિ, વખા

ણ, વિખ્યાતી.

ભજવા — ભજવા, ભજન કરવા

આપણી } આડછે
કોઠી

તારા—ગગન નક્ષત્રા, આંદર છુપાયો

દેવ—પરમેશ્વર, પ્રભુ, ઇશ્વર

ધરીએ—રાખીએ

નિશાળ—શાળા, ભણવાનું ઠેકાણું

પાઠ ૭૪

રંગત—રંગેલી.

શો—સખ્યા (૧૦૦)

હોતીઆં—પોતીઆં, થેપાડાં.

પાઠી—લખવાનું ભાકડાનું પાઠીયું

વતણું—કલમ, લેખણ.

એકઠેએક—સખ્યાનો પહેલો અ

ક્ષર (૧)

ઝાઠે—મુખ, વદને.

ધુળ—ઘેસુ, રજ.

તૈયાર—સાંવચેત, ખરેખર.

રહેટ—પરચર પાઠી.

ખડી—હોળી માઠી.

વાઠીને—કચરીને, ભુકી કરીને.

પાઠ ૭૫

આતાશ—આતરનાર.

અડાવતો—ચોપડતો.

ખડીઆ—ફવાંત.

હરકાંખેડાં—રંગાદીમાં આવના

રા એક જાતનાં ફળ

હીરાકશી—એક જાતનો કાગો

રંગ કરવાનું વરાણું.

ભાઈખંધ—દાસ્તદાર, મીત્ર.

શહી—રશનાઈ

ખરૂ—સાઠો.

ગાંધીને—કરીઆણું બેચનારને.

લેખણ—કલમ, વતરણું.

પાઠ ૭૬

ખાનુખંધ—હાથે પહેરવાનું એ

ક જાતનું ધરણું.

કુંદારી—કુંદો પહેરવાનું ધર

ણું, કઠીમેખળ.

ખનતેરસ—ખન ઘોવાનો દાહ

ડો, આશોવદ તેરસ.

કુંપીચો—ગળચવો

છવીઠીઆ—ખાપડીઆના પગની

આંગળીઓનાં ધરણાં.

ખરખી—પાંચી.

વાનાં—વસ્તુઓ, ચીજો.

કડાં—હાથે પહેરવાનાં ધરણાં.

સાંકળાં—તોડા.

ચોકડાં—કાને પહેરવાનું ધરણું

અકાદી—સ્ત્રીને કાને પહેરવા
નું ઘરેણું.

વાંદી—મુદ્રીકા, આંગુલી

પાંચા—ખરખા.

પાટીયાં—તુશી.

ખાધડીઆ—સ્ત્રીઆ, ખર્ચરીઆ

ઘોતાં—સાફ કરતાં.

પાઠ ૭૭

ખીજા—મંખા.

ક્રીમત—મુલ.

હળપુહી—કાશ.

પાવડો—એક વનતનું આકાર

શોનેરી—શોનું ચાવેલું.

સુટા—કાપની ભાત.

સાકળ—ભોદાની રાકળી.

નકુઓ—નાકાવાળો ખુરો.

ડોકુ—કંઠ, ગળુ

પાઠ ૭૮

હાપચી—હોઠની નીચેનો ભાગ

ગાંસડી—પોટલી, ખમકી, ખાંદડી

ભમણાં—આંખ અને કાનની વચ્ચેનો ભાગ.

ખાખરી—માથાના વાળ.

ખાખા—ગરદન.

ખાખરી—માહો આગળ.

ચોટલી—કશ, શિખા.

ચોટલો—ચેણ

હોઠ—હોરટ, અધર.

કોટ—હોઠની નીચેનો ભાગ.

પછવાડે—પાછળ, પાછલી ખા

જુપર.

મનુર—હેલકરી, મહેનત કરનારો.

પાઠ ૭૯

વાંશો—પીઠ, ખરડો.

દોંચણ—ધુટણ, પગનો વચ્ચેનો ભાગ.

ખભા—રકંધ, ખાંધ.

હાથેળી—આંગળાં અને કાંડાની વચ્ચેનો ભાગ.

ખગલ—કાળ.

કેટો—કમ્મરો

કાંડુ—હાથને પંજની વચ્ચેનો ભાગ.

નખ—નોહાર, નખારીઆં.

ગાળે—વચ્ચેનો ભાગ.

થાપા—દોંચણની ઉપરનો ભાગ

સાથળ—જાળ

નજો—પગની ધુંદીથી ધુટણ સુધી

મીનો ભાગ

તળીયું—પગની તળેનો ભાગ

એડી—પગનોબુટણ સુધીનોભાગ

ધુડી—પગના પોપડાની પાહો

૨ નાકળેલું ડુંકુ

જાખ—જામલ

જાતી—રેતના હુક, હંદમ

પાઠ ૮૦

આપાવાડીયું—આપાનીવાડી

ટપ્પીયા—ઝરવા, ટોકયા

ઝાંઝા—ઝરવાજો, આપરાનુંખારણું

રખવાગ—ગાયવન, ર, ચોકીદાર

પોહોરો—મળ્યો, લેગો થયો

કરો—આંખાનુ રૂળ

ચલે—ચા, હાલત

પાઠ ૮૧

સંગ—સોખત, રંગત

પ્રેમ—હત, ખાર

ભાગશાયા—સારા ભાગવાજો,

નશીબવાન

કામ—કાણું, જગો

કરો—ચોભરો, અટકશે

સુરે—ખાટ, નકારે

ખાંક—મીસરી

પાઠ ૮૨

લોખી—એક જનતનું પાંડનું

પાચેલું પકવાન

પાર—ગય વર્ષ, ખાંજ વર્ષ

પકવાન—મીઠાઈ, સુખડી

હારડા—હાર, માળા

માખરા—વર્ણના જાડા રોટલા.

માણે—જમનાને આપને

પતણાં—ખાંડની ચાસણાના ઠ

રેલા પરપોટા

ખરેશી—નીઠાઈના ચોરબા

ઘેખર—એક જનતનું પકવાન

જેલું જાડું રોટલાના

કુતરો—સ્વાન, કુતરીનોનર

ખાતર—ચોરી

જાથુ—મળયું

હાટયું—છુપાવયું, જમીનમાં જા

દી પાંચું

જાન યું જાણું, જોણું

નજર—દ્રવી, રત

ચોર—કુંજો, ચોરી કરનાર

ખાતર પાંડીને ચોરી કરીને

વન—પૈશા દ્રવ્ય

પિંહોડી—જમ, ઉપરજો

પાઠ ૮૪

મેળાપ—સંગેળ, મળવું
 રોખી—ખડાઈ, મગફળી, પતરાળ
 ડાણુંપડાણું—કોઈક, જવલે.
 મોઢું—વધારે કીમતવાળું, અ
 ધતવાળું.

પડભડી—લડાઈકરી, ઉતરી પડી
 વલવાડ—કળાઓ, લડાઈ, ટેટો.
 તીમટો—એકીવારે, ખધું.
 શાહુકાર—શાહ, પ્રમાણિક, આ
 બહાર.

જમણ—જમવાનું, ભોજન.
 ખરીદવું—વેચાથી લેવું.
 હાંદલું—કચરાનું કાણુ વાસાણ.
 લેખુ—ગણતરી, હિસાબ.
 અપાણું—આમારે, આપેલું.
 જણીઆ—જણ
 ભેગુ—એકઠું, સાથે.
 માંટો—અવાજ, રાગ, ઉચ્ચારે,
 ઓસ, યુમ.

સાકરે—ખાંડની માસણીના ઠરે
 લા માંગડા.

પાઠ ૮૫

ભળ—કાસો, કાંદો.
 કરેગરવું—કાલો વાલા કરવા.
 વાધી—એક જાતની સાંધી.
 મરડાણું—મરડાણું, વાળણું.
 રમડી—રમણી.

લુચી—દળાવાળી, કપડી, ઠમણી

પાઠ ૮૬

ખીડમાં—ઘેતરમાં, જંગલમાં.
 કુલાવણું—ઉપસાવણું
 ખરચખરચ—વાપરણું, ખરચકરણું
 તાલિવન—ગ્રીમંત, ધનવાન.
 પેશાદાર—તલેગર.
 મેમત—હક, વાદ વિવાદ.
 ગળુ—શરિત, તાગાદ, ખળ
 ખરોખરી—ખીજના ભેગું

પાઠ ૮૭

ખાડોશીપાડોશી—પાશે રહેનાર
 જંગવું—જંગલ, ધવુ.
 ગુણપાડ—આભાર, ઉપકાર.
 ધણી—માલેક, ઉપરી
 રખવાળી—ચોકી, સાચવતી.

પાઠ ૮૮

કંદાઈ—સુખડીપા.
 ખડકી મુકપા—ગોઠવી મુકપા.
 સાકરીપા—ખાંડની માસણી અ
 હાવેલા.

ચકરેડી—ફકરેડી.
 લાકડાનો—કાષ્ટનો.
 મીઠાઈ—હરેક જાતનું પદવાન.
 પાલખી—સુખપાલ.
 ઓસલાં—ઓખંડા દેપલાં.
 રમકડાં—રમવાની વસ્તુઓ.
 ઠઠ—ભીડ, જથ્થો, ટોળી.
 ગાડીઓ—નાનાં ગાડાં.
 કાપરાપાક—જા

ભખરડા—લાકડાનું રમકડું.

ધંદી—મકર, ફળવાનું પંત.

પાઠ ૮૯

પંચરાઉ—પરચુરણ.

નાગલી—ખાવટો, એક જાતનું
અનાજ.

અપવાસ—ભુખ્યું રહેવું, લાંઘણ
રાજગરો—એક જાતની ખાવા
ની વસ્તુ.

કોદરા—એક જાતનું અનાજ.

મકર્ષ—એક જાતનું અનાજ.

અંદી—એક જાતનું અનાજ.

ખાવટો—નાગલી.

તુવેર—એક જાતનું કઠોળ.

મથુર—એક જાતનું કઠોળ.

મઠી—ગોધુમ.

ફરાળ—ફળ ખાતું, ફળનો આર

પટાણા—એક જાતનું કઠોળ.

જનર—જુવાર.

ડાંગર—જોમાંથી ચોખા નોક
જે છે તે.

વડી—જોખાની દાળ વાટી મ
શાલો નાખી ટપકાં મુકે છે તે

પાઠ ૯૦

ખાંચા—ખાંણી પીલનાર.

પીલવું—તલમાંથી તલ કાઢવું.

ડોળીયું—ડોળીનું તેલ.

દિવલ—ઘેરંડીયું.

જાત્રીનું તેલ.

સરશીયું—સરસવનું તેલ.

ઘેરંડી—જોમાંથી ઘેરંડીયું ની
કળે છે તે.

ફોલા—ઝરોલા, ફોલા.

સરસવ—જોમાંથી સરશીયું ની
કળે છે તે.

જાળ—તલના કુચા.

હકીકત—ખીના, વાત, વણન.

પાઠ ૯૧

કાચુકોર—રાંધ્યા વગરનું.

દારૂખાનું—આતશખાત.

જાળાં—ખઉઆં

ઉધેધબુધેધ—એક જાતના જીવ.

ખંખેરી—ખાપટી.

શીરો—એક જાતની ખાવાનગ
વસ્તુ.

મઠીયાં—મઠના પાપડ.

સંજોરી—મશાલો ભરેલી એક
જાતની પુરી.

ગેરૂ—રમચી.

ખચંકો—ગાંસડી.

પટારો—મજુરા, મોટી પટી.

ખરખરીને—ખરેખરો, ખુખ,
ખહુલ.

કુલકણી—કાગળમાં દારૂ ભરે
લી ભુંગળી.

ફટાકા—ફટાકાખા, ટેટા.

છધુંદરાં—એક જાતનું દારૂ
રમકડું.

ધુધરા-એકજાતનું સારૂ લિજન / મોટા ખડીઆ.
કાઠીઆ-દારૂ ભરેલા કચરાના / છાંટેછે-ફોટેછે, વછોટેછે.

૧ સુંદર ચોપડીઆ સારીદખાય, અને તે દખાને મન રાજી થાય, પણ જોને વિગતથી વંચાય તોજ તેમાંથી કામ થાય (૧) જેમ જેમ તન દર્જને વાંચે તેમ તેમ મનજી આવે, પરંતુ જે વાંચે છે પણ તેનો વિચાર કરતા નથી તેઓ અર્થ સમજી શકતા નથી (૨)

૨ વરસાદ તું આવ કે જોથી ઘેખરીથી પ્રસાદ ઉની ઉની રાટલી ને કારેલાનું શાક. (૧) વરસાદ તું નેવે પાણી પડે તેમ આવજે કે જોથી દડકાં ઉત્પન્ન થાય ને નહારી છોકરીને ખેંચો જન્ય. (૨)

૩ વાડામાંથી એક પાકું છુટું થઈને ઘણા ચારી ચરવાને વગડામાં ગયું. પછી ત્યાં તેને વાઘે મારી નાખ્યું એવી રીતે એ અગુસ્તમજાથી કુખીયું થયું માટે જે આ મજાથી સ્વતંત્ર થાય તે આ તે આ પાડાની માફક કુખી થાય (૨)

૪ દરરોજ નિશાળે જઈ આતભગાડીને ભણ્યું, અને સારી રીત રાખીને ગુરૂ જે શિખામણ દે તે માનવી; (૧) રમતમાં મન ધાલશે નહીં, અને સારી પઠે સમજજો વળી નિશાળમાંથી નિકળીને પાંશરા બર તરફ જજો. (૨)

૫ ગાયમાં ગણી શકાય નહીં તેટલા કાપદાં છે, અને તે ખંખાને સુખ આપનારી કેહેવાય છે, ને દહીં કુધ, ઘી, આદિ છે, અને તે સર્વ માણસ ખુશીથી ખાય છે. (૧) આર પગ વાળાં જનવર, પક્ષી, સ્ત્રી તથા માણસ એ સર્વને જન્મ થતી વખત ધી તથા કુધ જીવને આશ્રો આપનાર છે.

૬ જે પુરૂષ કોઈ વખત પણ જીવે જાણે, તે ખરેખરે પાપી થાય, માટે ખાળકે એ ઉપાય તમે કદી કામે લગાડશો નહીં (૧) સાચુ જાણવામાં ધણુંજ સુખ છે. સાચુ જાણવાથી ખંખાનો ખાર વધે છે. વળી સાચા

સરજનાર ને પ્રભુ તે પણ ખુશી થાય છે, અને સાચાઈથી આપણું શરીર પણ સારૂ દિવે છે. (૨)

૭ માજો ખાંધવા સારૂ જીવો કાજો કાગડો બેઠો છે તે ને જ પાંખાં છે ને તે બાલે છે, પણ તેના રાગ કાંઈ રાશી નથી (૧) જો કોઈ માણસ કાંકરો ભઈ તેને ઝડપથી મારવા મન કરે તો તે ચંચળ પક્ષી મનમાં સમજીને ઉડી જાય છે. (૨)

૮ જોઈશો હારખંધ વધી પડ્યા, તેમને પકડીએ છીએ તોએ પાર આવતો નથી, રાતરે તેઓ એવાં બંધ પછાડ કરવા મંડી જાય છે કે જાણી છુટારાઓની ટોળી પડી (૧) તેઓ સુદર વસ્ત્ર કરડી ખાય છે, ને દાવામાંથી ખતી લેઈ જાય છે તેઓને પકડવાનો હવે એકે ઈલાજ સુજતો નથી. પણ ખીટ્ટાડી મળે તો મોટું સુખ થાય (૨)

૯ ચોરોમાં સુખ સમજીને ને માણસ ચોરી કરી રહે છે પણ જ્યારે તે ચોરીથી થનું દુઃખ સહન ન થવાથી પથ્થા-તાપ કરવો પડે છે. (૧) ને વારે ચોરી ઉઘાડી પડે છે, અને ચોર પકડાય છે, ત્યારે રાજ્ય તેને ખાંધીને ફટકા મારે છે, ને તેની પુરી અપદ્ધિતિ થાય છે.

૧૦ ભાઈઓ આ જંગલી ગાડ જીવો, તેમાં સઉથી તાડનું ગાડ જીવું છે; તેમાં કાંઈ આમલી, આંખા ને કાઠીનું છે અને તે બધાનાં ફળ પણ જીવે છે (૧) ને આ ફળિયાં મુરં અને તારાનો ખનાવનાર છે તેજ અમારો મોટો પ્રભુ છે, નથી અમારો તેની ભક્તિ કરવાની ટેવ રાખીએ છીએ.

૧૧ જોને જોવી શોખત હોય તેવો રંગ ઘણું કરીને બશે જોને જોવી સંગત હોય તેને તેવીજ પ્રીત વધે. જોને જોવી સંગત છે, ને તે તેવાંજ કામ કરશે, અને જોને જોવી શોખત તે તેવેજ ઠેકાણે જઈ ઉભા રહેશે. સારી શોખત હશે તે સારો ખનશે અને નહારી હશે તો નહારો ખનશે, પણ જો સારો શોખવનાર હોય તો તેની સંગતથી નશીબવાન વિદ્યા ભણી.

સાદરે ખબર

સાદરે જાહેરમાને અમર આપવામા આપે છે કે આ
મારે તા નીચે લખેલી ચોપડીઓ લેવાવાની છે તે નીચે
જાહેરમાને જાહેરમાને લેવાવાની છે તે નીચે

- ૦-૧-૦ પહેલી ચોપડીના અર્થ
- ૦-૨-૦ બીજી ચોપડીના અર્થ
- ૦-૩-૦ ત્રીજી ચોપડીના અર્થ
- ૦-૪-૦ ચોથી ચોપડીના અર્થ
- ૦-૫-૦ પાંચમી ચોપડીના અર્થ
- ૦-૬-૦ છઠી ચોપડીના અર્થ
- ૦-૭-૦ સાતમી ચોપડીના અર્થ
- ૦-૮-૦ દીક્ષામંત્ર ગાયન
- ૦-૯-૦ નંદ પાસાચી
- ૦-૧૦-૦ મુરસી (દેવચંદ) હત
- ૦-૧૧-૦ પાંચ રૂપાણીની પુસ્તક
- ૦-૧૨-૦ એવીશાના રાજાના

એ બિગરે ચણી હત તે ચોપડીઓ અમરવાદ માફ
આદ આગળ લખેલીઓની સામે સાં હીરાઈ પુસ્તકના
મુદ્રાનો (મુદ્રાઈ) પ્રમાણે મળશે.

સાદરે અમર આપવામા

